

СЕСТРИ

Книгата е издадена с подкрепата на TEDA към Министерството на културата и туризма на Република Турция.

AİLE ÇAY VANÇESİ

© Yekta Koran, 2013

© Kalem Literary Agency

© Елен Кирчева, *превод от турски*

© Дамян Дамянов, *художник на корицата*

София, 2016

© Сиела Норма АД

ISBN 978-954-28-1982-0

Йекта Копан

СЕСТРИ

Превод от турски
Елен Кирчева

 ciela

На Бурджу...

Малцина познавах и никого не обичах.

Владимир Набоков

Око

1.

Щастливи деца

– Такива неща сякаш да ти споделя, че да полудееш само от една дума – казах.

Наум.

Чийдем се обърна, сякаш беше чула нещо. Стоеше точно на ръба на пропастта. През разветите ѝ руси коси премина облаче.

– Каза ли нещо? – извика.

– Не – отговорих.

Може би вятърът разнасяше и мислите.

– Ела тук, Мюзейен – каза, – виж как се пенят вълните долу.

Нямаше и следа от тъгата ѝ, вече беше щастливо дете.

Дръпнах дълбоко от цигарата, чак до филтъра. Изстрелях фасата надалеч. Видях как падна върху скала като козя глава. Полека се изправих.

Чийдем беше на десет крачки от мен.

Отправих се към нея.

2.

Змията и скорпионът

Никога не обикнах сестра си.

От деня, в който разбрах, че ще се роди. Щяла да дойде сред нас... Така казаха.

Играех си с плетената кукла, която баба ми подари за Нова година. Бях я нарекла Сърма заради вълнените ѝ коси; Сърма с очи копчета и плетен нос.

– Стани от змията – каза майка ми. Не обичаше да се дя върху змията на килима. Ако змията не се виждаше, или скорпион щеше да влезе вкъщи, или да се случи нещо лошо, привично за скорпиона. Бях на шест години. Не се страхувах нито от змията, нито от ухапването ѝ, нито от навлечени от скорпион бедни. Страхувах се единствено да не ядосам майка ми.

– Не ме ядосвай дъще – казваше, – бездруго си имам достатъчно грижи. – Майка беше много чувствителна. Щом се ядосаше, припадеше. Веднъж, както си вървеше по пазара, се строполи като чувал, удари си главата и се видях в чудо. Мислех си, че е заради мен. Бях се държала невъзпитано, настоявайки да купи онази диадема с блестящите камъни, и я бях ядосала. Хората наоколо се притекоха на помощ. Изскочилият от магазина си месар беше повдигнал майка ми, придържайки я върху кървавата си престилка, и докато се мъчеше да я настани върху сламеното столче, беше докоснал гърдите ѝ с косматите си ръце. Видях го.

Веднага станах от змията, не трябваше да противореча на мама и отидох при нея със Сърма в ръце.

– Ела дъще, седни до мен – каза и потупа с ръка мястото до себе си. Ръцете ѝ бяха съвсем мънички. Ухаеха на сапунена вода. Чистеше по цял ден. Ставаше рано и се захващаше за работа. Първо ще приготви закуската. Ще изпрати мъжа си на работа, а дъщеря си – на училище. После ще започне безкрайното чистене; стаите, банята, тоалетната, прозорците, вратите, килимите, порцелана... До края на деня ще извари бялото пране и ще изкара цветното през студена вода. Арабски сапун. Разпенена вода. После следваше лукът, от който се плачеше. За обяд трябваше да има отделно ядене, за вечеря непременно три блюда; тенджерите и тавите трябваше да блестят като огледало – като погледнеш, да се видиш. Една почивка за кафе и половинчасова размисълка с вероятно най-любимата ѝ съседка леля Незихе; темата е ясна – готварски рецепти, нов магазин с евтини перилни препарати, тревога да не пропусне килимаря, който следващата седмица ще навести съседния квартал, и хайде ставай, че работа те чака.

Мама така работеше, сякаш, ако спреше за миг, щеше да загуби равновесие и да се строполи. Не излизаше често навън, но дори когато ѝ се наложеше, умът ѝ все беше вкъщи.

Седнахме една до друга на тройния диван. Погали косите ми. Поправи бялата панделка.

– Ти вече си голямо момиче, Мюзейен – каза.

Това го знаех. Бях пораснала. Шестгодишна. Само Сърма ми беше останала от детството, а и с нея играех максимум по половин час дневно. И то не детски игри. Разказвах ѝ какво сме правили в училище.

Бях тръгнала рано на училище, майка беше настояла пред баща ми да тръгна час по-скоро. Четях приказките без да сричам, а Сърма слушаше безмълвно. Не се мотаех в краката на мама, докато чистеше. Учителката също много ме обичаше, все ме слагаше да седна най-отпред. Веднъж удари с показалката Айхан, задето ми се подиграваше за очилата. С гордост слушах рева ѝ. Всяка сутрин миех стъклата на очилата си със сапунена вода, така ме караше мама, а поне пет пъти дневно избърсвах дръжките с меката кърпичка от калъфа, внимавайки да не ги огъвам. Никога не свалях очилата.

Първата година учителката ме беше направила отговорник на класа, а започвайки втори клас, беше казала: „Мюзейен, ти вече си отговорник по чистотата, господин директорът се притеснява, че ще има проверка, и тази година ще се стараем да е много чисто.“ Аз отговарях за чистотата на чиновете, дъската, учителската катедра, коша за боклук, портрета на Ататюрк и учебните табла. Подробно докладвах на учителката кой си е измил ръцете след тоалетната и кой – не. Макар ластиците да стягаха бедрата ми и да оставяха резки, опъвах белите чорапи до края на полата и не позволявах на момчетата да дърпат и разкривяват панделката ми. А можех да връзвам косата си и на конска опашка. Успешно завърших първи клас, всичките ми бележки бяха отлични. Учителката повтаряше, че ще участвам в състезанието по четене на стихове за 23 април* и аз наизустих

* Ден на националната независимост и детето. – Б. пр.

стихотворенията. Седмично изчитах по една книга и вписвах по един параграф анотация за нея в тъничката тетрадка, подарена ми от учителката. Не забравях да започвам параграфите с един пръст навътре в реда. Поддържах тетрадките си винаги чисти, украсявах страниците отстрани с цветни моливи и слагах кламери по ъгълчетата, за да не се подгъват. През междучасията не хапвах от боклуките, продавани на лавката; всъщност майка ми всеки ден зареждаше чантичката ми за храна с хляб, сирене, кекс и плодове. Пиех мляко сутрин и вечер. Не бях капризна за храна, ядах каквото ми сложеше мама и знаех, че е грях да оставиш храна в чинията. „Оставените зальци ще плачат, дъще“, казваше мама, ако ядах прекалено бавно. За да не я огорчавам и да не разплаквам зальците, изяждах набързо всичко. Когато ядах карфиол, бамя или дроб, леко ми се повдигаше, но не се оплаквах. Отидехме ли на гости, не правех нищо, с което да посрамя мама и дори домакинята да настоеше, не хапвах нито зальк повече от шоколадовата торта. Стоях си кротко настрани и си четях книгата. Дойдеше ли баба, не чаках подкана, а веднага отивах да ѝ целуна ръка; дадеше ли ми джобни, предавах ги на мама, не си ги пусках в джоба като невъзпитаните деца. Вечер преди да заспя, не забравях да кажа „Боже, пази мама, татко и всички мои близки, дай им здраве и късмет, амин“.

Знаех си. Знаех, че съм голямо и послушно момиче.

Майка въздъхна дълбоко. Закаках мълчаливо.

– Ще ставаш кака, Мюзейен. Сестричето ти е на път.

Сърма се изплъзна от ръцете ми. Полетя надолу. Плъсна се по лице върху орнаментираната на килима змия. Много добре помня, че ми прилоша. Стиснах очи и се опитах да мисля за нещо друго. Но не можех, казаното от мама кънтеше в ушите ми, не можех да избягам от него. Не посягах към лакомствата за празници; когато по телевизията показваха непристойни сцени, затварях очи, преди мама да ми каже, изричах молитвата най-зуст; когато мама плетеше внимателно, разплитах оплелите се кълбета и навивах преждата на ръката си, внимавайки да не е стегнато или хлабаво; не жваках огромни дъвки; когато си миех

зъбите, затварях крана да не хабя вода; не плачех при зъболекаря, не възразявах, когато мама не ме пуснеше да играя с децата отвън; когато излизах на улицата, не си цапах дрехите, не играех на гоненица, за да не се изпотявам; не се смеех с отворена уста; не ми потичаха лигите, когато погледнех захарния памук на мърлявите улични продавачи, халвата, сладоледите на клечка и варената царевица; не пеех кресливо, не свирках с уста, макар да умеех, защото знаех, че не подхожда на възпитано момиче; седях с прибрани колене; сутрин си стъвах пижамата и разтребвах леглото; не си гризах ноктите; ето, не правех лоши неща. Нямах никакви провинения. Не бях заслужила това.

– Ще ставаш така, Мюзейн. Идва ти сестриче.

Защо?

Защо щях да имам сестриче? Това си беше нашето семейство. Имах си майка, баща и два-три пъти седмично идваща ни на гости баба, майката на баща ми. Толкова. Тримата ли бяха решили да имам сестричка? Защо не ме попитаха? Щях да кажа кротичко „не искам“, без да се мръщя. Ако ме бяха попитали, щях да отговоря.

Защо?

От деня, в който Сърма се промуши из ръцете ми и се самоуби, си задавах все същия въпрос: Защо да имам сестричка?

През детските ми години, докато учех с нея във влажната ни, боядисана в светлозелено мъничка стая, през нощите, когато по принуда спяхме в едно легло заради останал да преспи гостенин и ми се натякваше „ти си мъничката и майка“, все един и същи въпрос отекваше в съзнанието ми: Ако не беше се родила Чийдем, как щеше да се стече животът ми?

Може би мама нямаше да умре. Баща ми нямаше да стане такъв. Ако не беше се родила Чийдем, постройката „ние“ нямаше да рухне.

Но тя се роди.

Шест-седем месеца след като мама ме погали по косата с ухаещите си на пране ръце и каза „сестричката ти е на път“, дойде новината. Бяхме в час по природознание. В урока „На-

шият свят и небето“ учехме, че земята, слънцето, луната и звездите са небесни тела, и аз старателно прерисувах в тетрадката си картинките от окаченото на дъската табло. В този момент в класа влезе заместник-директорът и ние станахме. Прошепна нещо на учителката, ние чакахме тихо. След като той излезе, учителката, която все ме слагаше отделно от другите, радостно каза:

– Поздравете Мюзейен, деца. Днес стана така.

Вдигнаха се врява и ръкопляскания, мислех, че ще припадна. Седящата до мен Неше ми лепна такава мокра целувка на бузата, та чак се погнусих.

– Събери си нещата, Мюзейен, ще идеш с Вейсел в болницата – каза учителката, а ръкоплясканията не секваха. Не исках да отида там. Не исках да отида в болницата с байчото и да видя бебето.

Господин Вейсел ме предаде на баща ми на вратата на болницата. Докато баща ми му пъхаше смачкана банкнота, той ме погали по главата с мръсните си ръце и разкриви панделката ми. Съседите ни бяха изпълнили коридора, всички ме целуваха, дърпаха и прегръщаха. Всички повтаряха едно и също:

– Дойде така ѝ.

Когато влязох в стаята и чух гласа на мама, разбрах, че това не е кошмар. В прегръдките си държеше сбръчкано бебе, на което сред белите и розовите пелени се виждаше единствено лицето – някакво червено парче месо.

– Мюзейен, виж, това е сестра ти!

Погледнах.

Родила с десет дни закъснение. Но раждането минало леко. Бог да дадял всекиму такова раждане. Нарекли я Чийдем*. Чийдем.

– Закъсна с десет дни, но донесе късмет – каза баща ми, без да обясни какъв точно късмет е донесла.

Баба седеше неподвижно на стола до леглото. Беше скръстила ръце на корема. Изтръска една пращинка от полата на кафявия си костюм, който обличаше за гости, и каза:

* Минзухар – Б. пр.